

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการศึกษา

ทุกครั้งที่มีการควบรวมกิจการระหว่างผู้ประกอบการรายใหญ่สองรายในตลาดผู้ขายน้อยราย มักเกิดข้อสงสัยและความกังวลอยู่เสมอในแวดวงวิชาการเศรษฐศาสตร์ว่าธุรกรรมที่เกิดขึ้นจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม ด้วยเพราะผลจากการควบรวมกิจการทำให้ผู้ประกอบการที่เกิดจากการควบรวมกันกลายเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีลักษณะเข้าใกล้ผู้ผูกขาดซึ่งเป็นปัญหาที่พรันพริงอยู่เสมอถึงการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ ด้วยการเอาเปรียบผู้บริโภค และการถ่ายเทผลประโยชน์ที่ผู้บริโภคควรจะได้รับมาเป็นผลประโยชน์ของผู้ผลิตเอง อย่างไรก็ตาม ความกังวลดังกล่าวก็มักจะถูกโต้แย้งด้วยมุมมองเชิงธุรกิจ ที่สนับสนุนการควบรวมกิจการ เพราะเห็นว่าธุรกรรมดังกล่าวจะนำมาซึ่งการลดต้นทุน การเพิ่มประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อบริษัทที่ควบรวมกันโดยตรง ซึ่งการควบรวมกิจการธุรกิจโรงพยาบาลนตรีในการศึกษานี้ก็เป็นธุรกรรมหนึ่งที่เกิดข้อโต้แย้งนี้เช่นกัน

ผลของการควบรวมกิจการระหว่างบริษัทเมเจอร์ ซีเนเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) และบริษัทอีจีวี เอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด (มหาชน) ผู้ประกอบการอันดับหนึ่ง และสาม ในธุรกิจโรงพยาบาลนตรี ทำให้บริษัทเมเจอร์ ซีเนเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ครอบงำแบ่งตลาดหลังควบกิจการกว่าร้อยละ 70 มีโรงพยาบาลนตรีรวมกันทั้งหมด 234 โรง ครอบคลุมทุกจุดในกรุงเทพฯ และหัวเมืองใหญ่ โดยเฉพาะในบางพื้นที่ ซึ่งเดิมเคยมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรงระหว่างผู้ประกอบการทั้งสองราย กลับกลายเป็นพื้นที่ที่ไม่มีการแข่งขันหลังจากการควบรวมกิจการ เช่น ย่านรังสิต ย่านปิ่นเกล้า หรือแม้กระทั่งบริเวณราชดำริ ขณะที่พื้นที่เดิมซึ่งทั้งสองกิจการเคยแข่งขันกับผู้บริการรายอื่นก็ยังมีการแข่งขันกันเช่นเดิมเหมือนก่อนควบกิจการ

ส่วนการวิเคราะห์ผลกระทบจากการควบกิจการซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ในการศึกษานี้ เดิมผู้วิจัยตั้งจุดมุ่งหมายว่าจะอธิบายผลกระทบออกมาในรูปของตัวเงิน ซึ่งสามารถทำได้ในการศึกษาการควบรวมธุรกิจโดยทั่วไป เพราะผู้ประกอบการหลังจากควบรวมกิจการที่มีอำนาจตลาดสูงขึ้นมักที่จะใช้อำนาจของตนในการเอาเปรียบผู้บริโภคด้วยการขึ้นราคา แต่ในการศึกษานี้กลับไม่

สามารถทำได้ เนื่องด้วยลักษณะของธุรกิจโรงภาพยนตร์ในประเทศไทย มีการแข่งขันกันเฉพาะพื้นที่ซึ่งค่อนข้างรุนแรง แม้ภายหลังการควบกิจการบางพื้นที่จะลดการแข่งขันลง แต่ก็ยังมีอีกหลายพื้นที่ที่ยังเผชิญคู่แข่งที่รุนแรงอยู่ ทำให้การขึ้นราคาโดยไม่สมเหตุสมผล หรือขึ้นราคาด้วยอาศัยอำนาจตลาดไม่สามารถทำได้ เพราะถูกกดดันจากคู่แข่ง ทำให้ต้องตั้งราคาในระดับที่ใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ กระแสธุรกิจทดแทนโรงภาพยนตร์เช่น วิชิตี และดีวีดี ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่กดดันธุรกิจโรงภาพยนตร์ ไม่ให้มีการกำหนดราคาที่สูงเกินไป รวมทั้งมีการติดตามราคาราคาค่าตัวชมภาพยนตร์โดยกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ให้มีการกำหนดที่สมเหตุสมผล ทำให้ปัญหาที่เกรงกลัวว่าผู้ประกอบการจะขึ้นราคาจากอำนาจตลาดโดยไม่มีเหตุผลจึงหมดไป ผลกระทบที่เป็นตัวเงินที่จะเกิดขึ้นจึงไม่สามารถวัดได้ การพิจารณาผลกระทบในรูปแบบมูลค่าที่เปลี่ยนแปลงจึงไม่สามารถทำได้ จึงต้องใช้การวิเคราะห์ผ่านคุณภาพของบริการแทน ซึ่งสามารถนำมาอธิบายการเปลี่ยนแปลงได้เช่นกัน ดังนั้น ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ผลกระทบจากการควบรวมกิจการด้วยการแบ่งออกเป็น 2 ส่วนอย่างชัดเจน คือ ผลประโยชน์ของผู้ผลิต และผลกระทบต่อผู้บริโภค โดยจะเป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณในส่วนของผู้ผลิต และวิเคราะห์เชิงคุณภาพในส่วนของผู้บริโภค ซึ่งในที่สุดทั้งสองส่วนจะทำให้เข้าใจผลกระทบจากการควบกิจการธุรกิจโรงภาพยนตร์ในประเทศไทยได้

ผลการวิเคราะห์ผลประโยชน์ของผู้ผลิตในการศึกษานี้ ในเบื้องต้นผู้วิจัยพบว่า บริษัทมีประโยชน์จากการควบกิจการที่ชัดเจน คือ การลดต้นทุนในการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากเกิดการมีประโยชน์ร่วมกัน (Synergy) จากการปรับปรุงโครงสร้างกิจการ และใช้ทรัพยากรบางส่วนร่วมกัน หลังจากควบรวมกิจการ ทำให้กิจการภายหลังการรวมซึ่งมีขนาดใหญ่ขึ้น เกิดการประหยัดจากขนาด (Economies of Scale) โดยพิจารณาจากจำนวนจอฉายภาพยนตร์ ทำให้กิจการหลังการรวมมีอำนาจต่อรองทั้งกับลูกค้า ผู้จัดส่งวัตถุดิบ (Suppliers) มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ธุรกิจของบริษัทยังมีการขยายออกไปสู่ธุรกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจโรงภาพยนตร์อีก ทั้งธุรกิจปลายน้ำ และต้นน้ำ เกิดความแข็งแกร่ง และขยายแหล่งรายได้ของบริษัทออกไปครอบคลุมในหลายธุรกิจ ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์มูลเหตุจูงใจในการควบกิจการ พบว่า นอกจากธุรกรรมที่เกิดขึ้นจะช่วยให้ธุรกิจของบริษัท เมเจอร์ ซินีเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) มีความมั่นคง และลดการแข่งขันลง ยังมีส่วนช่วยให้ธุรกิจของบริษัท อีจีวี เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) อยู่รอดด้วย เนื่องจากการเร่งขยายกิจการแข่งขันกันในช่วงก่อนควบกิจการ ทำให้อีจีวี มีอัตราส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สินรวม และอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน ที่ค่อนข้างสูง และคาดว่าน่าจะเป็นอุปสรรคในการแข่งขันของอีจีวีต่อไปในอนาคต ดังนั้น การควบกิจการกับเมเจอร์ ซินีเพล็กซ์ จึงช่วยให้ธุรกิจของอีจีวีอยู่รอดและมีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม

นอกจากนั้น การวิเคราะห์ผลได้จากการควบกิจการ ผ่านการเปรียบเทียบมูลค่ากิจการกรณีที่มีการควบและไม่ควบกิจการ โดยวิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิส่วนลดกระแสเงินสด (Discounted Cash Flow Approach) ทำให้ทราบว่าด้วยธุรกรรมที่เกิดขึ้นทำให้ บริษัท เมเจอร์ ซีเนิเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) มีมูลค่ากิจการเติบโตแบบก้าวกระโดด คือจากเดิมมีมูลค่ากิจการ 11,207 ล้านบาท เมื่อมีการควบกิจการมูลค่ากิจการจะเพิ่มเป็น 18,995 ล้านบาท เพิ่มขึ้นถึง 7,788 ล้านบาท ขณะที่มูลค่ากิจการของอีจีวี ซึ่งเมเจอร์ ซีเนิเพล็กซ์ ควบกิจการมามีมูลค่าเพียง 4,096 ล้านบาท แสดงถึงผลได้ในการควบกิจการที่มีมากถึง 3,692 ล้านบาท เป็นผลดีต่อ บมจ. เมเจอร์ ซีเนิเพล็กซ์ และเมื่อพิจารณาผลกระทบต่อผู้ถือหุ้น ผ่านมูลค่ากิจการต่อหุ้นสามัญเรียกชำระแล้ว พบว่า ในกรณีที่มีการควบกิจการมูลค่ากิจการต่อหุ้นสามัญของเมเจอร์ ซีเนิเพล็กซ์ เพิ่มขึ้นเป็น 26.84 บาทต่อหุ้น จากเดิมในกรณีที่ไม่มีการควบกิจการมีมูลค่ากิจการต่อหุ้นสามัญ 22.03 บาทต่อหุ้น แสดงว่าผู้ถือหุ้นของ บมจ. เมเจอร์ ซีเนิเพล็กซ์ จะมีมูลค่ากิจการต่อหุ้นสามัญที่คนถืออยู่เพิ่มขึ้น 4.81 บาทต่อหุ้นซึ่งจะได้รับผลดีจากการควบกิจการเช่นกัน

นอกจากนี้ ผลจากการควบกิจการซึ่งทำให้ บริษัท เมเจอร์ ซีเนิเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) มีอุปทานในธุรกิจโรงภาพยนตร์ที่ดีขึ้น กล่าวคือ ภายหลังจากปรับปรุงโครงสร้างธุรกิจ และการวางแผนบริหาร โรงภาพยนตร์ร่วมกันของทั้งเมเจอร์ ซีเนิเพล็กซ์ และ อีจีวี ทำให้ภาพยนตร์ที่เข้าฉายในโรงภาพยนตร์มีระยะเวลาการฉายภาพยนตร์แต่ละเรื่องยาวนานขึ้น จากเดิมภาพยนตร์แต่ละเรื่องจะมีระยะเวลาในการฉายโดยเฉลี่ยประมาณ 1-2 สัปดาห์ แต่ภายหลังจากการควบกิจการ ระยะเวลาในการฉายภาพยนตร์โดยเฉลี่ยจะยาวนานขึ้นเป็น 3-4 สัปดาห์ เพราะการแข่งขันลดลง ทำให้ไม่ต้องแย่งส่วนแบ่งการตลาดกัน ด้วยการทุ่มจำนวนโรงฉายให้กับภาพยนตร์ดังเรื่องใหม่เมื่อเข้าฉายวันแรกเป็นการเฉพาะ และต้องถอดภาพยนตร์เก่าออก ซึ่งจะมีผลให้การสร้างรายได้ของภาพยนตร์ฟอร์มเล็กไม่สามารถทำได้เต็มที่ และผลจากการบริหารรอบฉายที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทำให้โรงภาพยนตร์สามารถทำรอบฉายได้เฉลี่ย 4 ถึง 7 รอบต่อวัน ดีขึ้นจากปี 2546 ซึ่งทำรอบฉายได้เฉลี่ย 4 ถึง 6 รอบต่อวัน รวมทั้ง จำนวนภาพยนตร์ที่เข้าฉายภายหลังจากการควบกิจการก็มีสัดส่วนที่สูงขึ้น กล่าวคือ ในรอบสามเดือนแรกของปี 2548 (มกราคม – มีนาคม) มีจำนวนภาพยนตร์เข้าฉายในโรงภาพยนตร์เมเจอร์ ซีเนิเพล็กซ์ และอีจีวี ทั้งหมด 87 เรื่อง (ร้อยละ 90) จากจำนวนภาพยนตร์ที่เข้าฉายในประเทศทั้งสิ้น 96 เรื่อง ทั้งนี้ จากเดิมในปี 2547 มีจำนวนภาพยนตร์เข้าฉายในโรงภาพยนตร์เมเจอร์ ซีเนิเพล็กซ์ และอีจีวี รวมทั้งสิ้น 210 เรื่อง (ร้อยละ 58) จากจำนวนภาพยนตร์ที่เข้าฉายในประเทศทั้งสิ้น 361 เรื่อง ทั้งนี้ สาเหตุที่สัดส่วนการฉายภาพยนตร์มากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ก็มาจากการมีประสิทธิภาพในการจัดสรรโรงฉาย ที่สามารถแบ่งโรงฉายภาพยนตร์ให้ฉายภาพยนตร์บาง

เรื่องที่เมเจอร์ ซีเนเพล็กซ์ ขณะที่ยังมีเรื่องฉายที่อีจิวี่ จึงเป็นเหตุให้สัดส่วนภาพยนตร์ที่เข้าฉายเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน และทำให้อุปทานภาพยนตร์ดีขึ้นเป็นประโยชน์ต่อบริษัทอย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตามแม้บริษัทจะได้รับผลประโยชน์จากการควบกิจการอย่างชัดเจน แต่เมื่อพิจารณาถึงระดับราคาหุ้นของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ อาจจะมีข้อสงสัยว่าเหตุใดในปัจจุบัน (เมษายน 2548) ระดับราคาหุ้นถึงไม่สะท้อนประโยชน์จากธุรกรรมควบรวมกิจการที่เกิดขึ้น ดังจะเห็นได้จากระดับราคาที่มีแนวโน้มขาลงอย่างต่อเนื่อง ทั้งที่ในปัจจุบันบริษัทน่าจะเริ่มรับรู้ผลประโยชน์จากธุรกรรมที่เกิดขึ้นแล้ว และโดยเฉพาะการปรับตัวขาลงดังกล่าวมีลักษณะการปรับตัวที่ลดลงรุนแรงกว่าสภาพตลาดซึ่งอยู่ในช่วงขาลงเช่นกัน ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความกังวลของนักลงทุนบางประการที่มีต่อหุ้นของบริษัท ดังจะเห็นได้จากปริมาณการซื้อขายที่มีน้อย และระดับราคาไม่แกว่งตัว ซึ่งสะท้อนความไม่มั่นใจของบริษัท อาจจะเป็นไปได้ว่าเกิดจากความกังวลเกี่ยวกับการเร่งขยายตัวไปในหลายธุรกิจของบริษัทหลังจากการควบกิจการซึ่งยังไม่มีคามแน่นอนในรายรับและความสำเร็จเพราะเพิ่งมีการขยายกิจการไม่นาน รวมถึงผลกระทบภายนอกหลังจากการรวมกิจการกับอีจิวี่ ที่อาจจะยังคงมีปัญหาจากการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารและวัฒนธรรมองค์กรที่แตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเชื่อว่าธุรกรรมที่เกิดขึ้นได้ก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อบริษัทมากกว่าความกังวลที่ควรจะมีต่อปัญหาของธุรกิจอย่างแน่นอน และเชื่อว่าหากมีคำอธิบายที่ชัดเจนจากผู้บริหารของบริษัทมาทำความเข้าใจกับนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ ในอนาคตระดับราคาหุ้นก็อาจจะปรับตัวขึ้นมาสสะท้อนประโยชน์ของธุรกิจจากการขยายกิจการได้

ส่วนการวิเคราะห์ผลกระทบต่อผู้บริโภคจากการควบกิจการ โดยการสอบถามความเห็นของผู้ชมทั้งที่ยังคงใช้บริการและเลิกใช้บริการไปแล้วหลังจากการควบกิจการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจัยที่ผู้ชมให้ความสำคัญเมื่อไปชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์อันเกิดจากการควบกิจการ พบว่า หลังจากการควบกิจการ ผลดีต่อผู้บริโภคที่ใช้บริการโรงภาพยนตร์ของ บมจ. เมเจอร์ ซีเนเพล็กซ์ กรุ๊ป ที่เห็นชัดเจน คือการเปลี่ยนแปลงในรอบฉายซึ่งเกิดจากการบริหารรอบฉายร่วมกันของทั้ง เมเจอร์ ซีเนเพล็กซ์ และอีจิวี่ ให้สอดคล้องกัน ทำให้โรงภาพยนตร์ของทั้ง 2 บริษัทในสาขาที่อยู่ใกล้กัน ไม่มีรอบฉายภาพยนตร์เรื่องเดียวกันเริ่มพร้อมกัน โดยจะห่างกันอย่างน้อยสามสัปดาห์ เป็นประโยชน์ต่อผู้ชมที่สามารถเลือกชมภาพยนตร์ได้ตรงตามรอบฉายที่ต้องการจากโรงภาพยนตร์ในบริเวณเดียวกันได้ ไม่ต้องเสียเวลาอรอรอบฉาย หรือพลาดในการชมภาพยนตร์ที่ตนต้องการ และผลจากการบริหารรอบฉายที่สอดคล้องกันอย่างมีประสิทธิภาพ ยังทำให้ระยะเวลาในการฉายภาพยนตร์แต่ละเรื่องยาวนานขึ้น รวมทั้งสามารถจัดสรรโรงภาพยนตร์ส่วนหนึ่งไปฉายภาพยนตร์ที่หลากหลายมากขึ้นได้ ทำให้ผู้ชมภาพยนตร์มีทางเลือกในการชมภาพยนตร์มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้ผลจากการควบกิจการจะทำให้ผู้บริโภคได้รับประโยชน์จากจำนวนภาพยนตร์ที่มากขึ้น และระยะเวลาในการฉายภาพยนตร์แต่ละเรื่องที่ยาวนานขึ้น แต่ก็เกิดปัญหาในช่วงรอยต่อของการปรับปรุงกิจการ ทำให้ผู้ชมส่วนหนึ่งไม่พอใจและหันไปชมภาพยนตร์กับผู้ประกอบการรายอื่น ได้แก่ ปัญหาการจองตั๋วชมภาพยนตร์ทางโทรศัพท์ และปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบรอบฉาย ซึ่งหลังจากการควบกิจการ ได้มีการยุบระบบจองตั๋วชมภาพยนตร์ของอีจีวี แล้วให้ไปใช้ระบบเดียวกับเมเจอร์ ซินีเพล็กซ์ ทำให้เกิดปัญหาความคับคั่งของระบบ เมื่อผู้ชมโทรไปจองตั๋วชมภาพยนตร์ จึงพบว่า หมายเลขจองตั๋วโทรศัพท์ยาก หรือมีปัญหาระบบขัดข้องเป็นประจำ และไม่มีรายละเอียดของโรงภาพยนตร์อีจีวีอย่างครบถ้วน นอกจากนี้ รอบฉายภาพยนตร์ที่แสดงในหนังสือพิมพ์ก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่เกิดข้อบกพร่อง เพราะไม่ตรงกับรอบฉายจริงหน้าโรงภาพยนตร์ รวมทั้งการปิดปรับปรุงเว็บไซต์เป็นเวลานาน ทำให้ผู้ชมภาพยนตร์ไม่สามารถตรวจสอบรอบฉายที่น่าเชื่อถือได้ ผู้ชมหลายรายเลิกจึงเลิกชมภาพยนตร์จากโรงภาพยนตร์ของ บมจ. เมเจอร์ ซินีเพล็กซ์ กรุ๊ป แล้วหันไปชมภาพยนตร์จากผู้ประกอบการรายอื่นที่ตรวจสอบรอบฉาย และจองตั๋วง่ายกว่าแทน

อย่างไรก็ตาม นอกจากความบกพร่องในช่วงรอยต่อระหว่างการปรับปรุงกิจการ ผู้วิจัยได้พบพฤติกรรมที่น่าสงสัยบริษัทว่าจะเป็นพฤติกรรมการเอาเปรียบผู้บริโภคของบริษัทหลังจากควบกิจการ กล่าวคือ มีอยู่ครั้งหนึ่งที่โรงภาพยนตร์เมเจอร์ ซินีเพล็กซ์ และอีจีวีมีการฉายภาพยนตร์ไม่ครบตามที่ได้โฆษณาไว้ กล่าวคือ มีการตัดภาพยนตร์บางส่วนออกไป แต่เก็บเงินราคาเต็มและไม่มี การแจ้งล่วงหน้าว่าจะตัดภาพยนตร์ออก แต่ทั้งนี้ข้อสงสัยดังกล่าวก็ยังไม่ชัดเจนนัก เพราะเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์เพียงเรื่องเดียว ไม่ได้เกิดขึ้นกับภาพยนตร์เรื่องอื่น และบริษัทชี้แจงว่าเป็นปัญหาที่เกิดจากบริษัทเจ้าของภาพยนตร์ส่งภาพยนตร์มาแค่นั้น และผู้ประกอบการรายอื่นก็ประสบปัญหาเช่นกัน พฤติกรรมดังกล่าวจึงน่าสงสัยว่าจะเป็นการเอาเปรียบผู้ชมของโรงภาพยนตร์ หรือบริษัทเจ้าของภาพยนตร์

นอกจากนั้น พฤติกรรมที่น่าสงสัยอื่นของบริษัท ได้แก่ การพยายามบีบบังคับผู้บริโภคของโรงภาพยนตร์ให้ไปใช้บริการพิเศษ ซึ่งต้องเสียค่าสมัคร โดยพฤติกรรมนี้โรงภาพยนตร์ได้บีบบังคับผู้บริโภคด้วยการลดช่องขายตั๋วปกติซึ่งมีผู้ชมรอแถวซื้อตั๋วเป็นจำนวนมาก แล้วเพิ่มช่องขายตั๋วที่ต้องใช้บริการพิเศษซึ่งโล่งมาก แล้วระหว่างนั้นก็มีการพนักงานคอยประกาศให้ผู้ชมสมัครบริการพิเศษ และเสียค่าสมัคร ก็จะมีสิทธิใช้ช่องจองตั๋วของบริการพิเศษได้ทันที พฤติกรรมดังกล่าวถือเป็นการบีบบังคับผู้ชม เป็นการเอาเปรียบผู้บริโภคมาก แต่ทั้งนี้พฤติกรรมดังกล่าวก็เกิดเพียงสาขาเดียว อาจจะไม่สามารถบ่งชี้ได้อย่างชัดเจนว่าเป็นการตั้งใจเอาเปรียบจากทั้งบริษัท แต่

อย่างน้อยก็พอจะเป็นแนวทางในระยะแรกในขณะที่สังคมยังจับตามองผลจากการควบกิจการ ว่าจะมีการเอาเปรียบผู้บริโภคหรือไม่

ดังนั้น จากผลการศึกษาทั้งหมด จึงสรุปได้ว่าผลกระทบจากการควบกิจการธุรกิจโรงภาพยนตร์ระหว่าง บริษัท เมเจอร์ ซินีเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) และ บริษัท อีจีวี เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) ทำให้เกิดผลประโยชน์ชัดเจนในตัวผู้ผลิต เพราะ การแข่งขันลดลง ทำให้ต้นทุนของบริษัทลดลง มูลค่ากิจการขยายขึ้น และทำให้อุปทานในธุรกิจโรงภาพยนตร์ของบริษัทเติบโต ซึ่งเป็นผลดีต่อผู้ถือหุ้น ขณะที่ผลกระทบต่อผู้บริโภค มีผลกระทบเชิงบวกต่อผู้บริโภค จากการบริหารของบริษัทที่มีประสิทธิภาพ ทำให้มีระยะเวลาการฉายภาพยนตร์แต่ละเรื่องที่ยาวนานขึ้น มีจำนวนภาพยนตร์เข้าฉายเพิ่มขึ้น ส่วนผลกระทบเชิงลบก็มีบ้างที่เกิดขึ้นในช่วงรอยต่อระหว่างการปรับปรุงโครงสร้างกิจการ รวมทั้งมีการเอาเปรียบจากบริษัท เช่น การตัดภาพยนตร์ หรือการบีบบังคับให้สมัครใช้บริการพิเศษ ทว่าก็เป็นการเอาเปรียบที่ยังไม่ชัดเจนนัก เพราะไม่ได้เป็นการกระทำพร้อมกันในทุกสาขา ทุกเรื่อง หรือทุกรอบฉายภาพยนตร์ แต่ก็เริ่มเห็นเป็นแนวทางในระยะแรกหลังจากมีการควบกิจการ ซึ่งจะต้องมีการติดตาม และกำกับดูแลกันต่อไป

6.2 ข้อเสนอแนะ

6.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการกำกับดูแลการควบกิจการ

ความกังวลในกระแสการควบรวมกิจการในตลาดผู้ขายน้อยรายเกิดขึ้นอยู่เสมอในแวดวงเศรษฐศาสตร์ทั่วโลก ด้วยเพราะเกรงกลัวต่ออำนาจผูกขาดที่จะเกิดขึ้นจากธุรกรรมดังกล่าว และนำไปสู่การเอาเปรียบผู้บริโภค ด้วยการถ่ายโอนส่วนเกินจากการขึ้นราคา หรือแม้กระทั่งการบิดเบือนสภาพการแข่งขันจากสถานะที่ควรจะเป็น ซึ่งความกังวลต่อผลของการควบกิจการข้างต้นไม่มีข้อยกเว้นว่าจะเป็นธุรกรรมที่เกิดขึ้นในประเทศใด หรือในกิจการใด ทั้งนี้ ประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในประเทศที่เกิดข้อกังวลเหล่านั้นเช่นกัน แม้ธุรกรรมการควบรวมกิจการจะเป็นสิ่งใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้นไม่นานในสังคมไทย แต่มันก็ได้เริ่มคืบคลานมาสู่ธุรกิจที่ใกล้ตัวเรามากขึ้น และโรงภาพยนตร์ก็เป็นธุรกิจล่าสุดที่เกิดธุรกรรมควบรวมกิจการขึ้นในประเทศไทย และผู้วิจัยก็หวังว่าการศึกษาในธุรกรรมที่เกิดขึ้นดังกล่าวจะช่วยสร้างความเข้าใจในธุรกรรมควบรวมกิจการ และช่วยคลี่คลายให้เราเห็นว่าธุรกรรมการควบรวมกิจการควรมีการควบคุมและกำกับดูแลให้เกิดความเป็นธรรมได้อย่างไร

ผลการศึกษาผลกระทบจากการควบรวมกิจการธุรกิจโรงพยาบาลในการศึกษานี้ ทำให้เราเข้าใจการวิธีการกำกับดูแลการควบรวมกิจการได้ดียิ่งขึ้น ด้วยการใช้เหตุผลมากกว่าการตระหนักไปเกินกว่าที่ควรจะเป็น เพราะถึงอย่างไร คงปฏิเสธถึงประโยชน์ในเชิงธุรกิจของธุรกรรมควบรวมกิจการที่เกิดขึ้นไม่ได้ และผู้วิจัยก็คาดคิดว่าธุรกรรมในการศึกษานี้ เป็นเพียงธุรกรรมแรกๆ ที่เกิดขึ้น และคงจะมีธุรกรรมรูปแบบเดียวกันเกิดขึ้นอีกมากมายในแวดวงธุรกิจไทย วิธีการที่ถูกต้องคือต้องทำให้ธุรกรรมที่จะเกิดขึ้นอยู่ในรูปแบบที่เหมาะสม และผลจากการศึกษาทำให้เข้าใจได้ว่าแท้จริงแล้วผลกระทบจากการควบรวมกิจการก็อาจไม่ได้แย่งอย่างที่เคยกังวลกันก็ได้ หากไม่มีการเพิ่มราคาจนส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคโดยตรง เพราะแน่นอนว่าผู้ผลิตย่อมจะได้รับประโยชน์จากการควบกิจการ ทั้งจากอำนาจตลาดที่สูงขึ้น จากความสามารถในการผนึกกำลัง และใช้ทรัพยากรร่วมกันของบริษัทที่ควบกิจการ ขณะที่ผลกระทบต่อผู้บริโภค ในการศึกษานี้ก็ได้แสดงให้เห็นว่าหากบริษัทสามารถพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผลดีของบริษัทจากการควบกิจการ ก็จะส่งผลมาหลายผลประโยชน์ของผู้บริโภคได้ แต่ทั้งนี้ ผลกระทบเชิงบวกที่ผู้บริโภคได้รับจะมากหรือน้อยก็จะขึ้นอยู่กับการบั่นทอนจากการเอาเปรียบของผู้ผลิตที่จะเกิดจากการมีอำนาจตลาดสูงขึ้นจากการควบกิจการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้กำหนดนโยบายจะต้องติดตามดูแลและควบคุมอย่างใกล้ชิด มิให้เกิดการเอาเปรียบผู้บริโภคจากผู้ผลิตหลังการควบกิจการ

ดังนั้น นอกเหนือจากความเข้าใจในธุรกรรม และความคาดหวังต่อธุรกิจ สิ่งที่ยู่อกำหนดนโยบายควรพิจารณาเพิ่มเติมในการกำกับดูแลการควบกิจการ ก็คงเป็นรูปแบบเดียวกับการกำกับดูแลผู้มีอำนาจเหนือตลาด เพราะสุดท้ายหลังจากการรวมกิจการในตลาดผู้ขายน้อยราย โดยเฉพาะการรวมกันของผู้ผลิตสามอันดับแรกที่ครองส่วนแบ่งตลาดส่วนใหญ่ หลังหมอกควันเราก็จะได้ผู้มีอำนาจเหนือตลาด กับคู่แข่งที่สูญเสียความทัดเทียมไป ด้วยเหตุนี้ การควบคุมธุรกรรมควบรวมกิจการที่สำคัญคือต้องดูแลไม่ให้ผู้มีอำนาจเหนือตลาดหลังจากควบกิจการ ใช้อำนาจของตน เอาเปรียบคู่แข่ง และในขณะเดียวกันก็ไม่เอาเปรียบผู้บริโภคด้วย

“ต้องแยกให้ชัดเจนระหว่างการควบรวมกิจการ และการมีอำนาจเหนือตลาด หากควบรวมกิจการแล้วเกิดมีอำนาจเหนือตลาดขึ้น จะต้องไม่ทำผิดกฎหมาย ด้วยการใช้อำนาจเหนือตลาดนั้น ไปรังแกรายอื่น หรือกีดกันคู่แข่งไม่ให้เข้าสู่ตลาด หากเป็นเช่นนั้นจะผิดกฎหมายทันที”¹

¹ บทสัมภาษณ์ นายศิริพล ยอดเมืองเจริญ อธิบดีกรมการค้าภายใน ในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ 11

อย่างไรก็ตาม สำหรับกฎเกณฑ์การควบรวมกิจการในประเทศไทยในปัจจุบันได้มีการกำหนดแล้วเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2547 หลังจากธุรกรรมควบรวมกิจการในโรงพยาบาลนครเกิดขึ้น 2 เดือน (9 มิถุนายน 2547) โดยกระทรวงพาณิชย์กำหนดให้ธุรกิจที่จะควบกิจการกันต้องขออนุญาตต่อคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า ตามกฎหมายแข่งขันทางการค้า มาตรา 25 (วรรค 1) โดยระบุให้ธุรกิจที่ต้องรายงาน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ประกอบด้วย

- 1) ธุรกิจทั่วไปและธุรกิจประกันภัย ก่อนควบรวมกิจการมีส่วนแบ่งตลาดเกิน 1 ใน 4 และมีมูลค่าตามบัญชีงบการเงิน ในรอบปีที่ผ่านมาตั้งแต่ 5,000 ล้านบาทขึ้นไป และหลังควบรวมกิจการ มีส่วนแบ่งตลาด 1 ใน 3 และมีมูลค่าตามบัญชีการเงิน กิจการในรอบปีที่ผ่านมาตั้งแต่ 5,000 ล้านบาทขึ้นไป
- 2) ธุรกิจการเงิน และหลักทรัพย์ ก่อนควบรวมกิจการ มีส่วนแบ่งตลาด 1 ใน 4 และมีมูลค่ายอดปล่อยสินเชื่อ ตั้งแต่ 100,000 ล้านบาท และหลังควบรวมกิจการ มีส่วนแบ่งตลาด 1 ใน 3 และมีวงเงินยอดปล่อยสินเชื่อตั้งแต่ 100,000 ล้านบาทขึ้นไป

ทั้งนี้ในการแจ้งและขออนุญาตจากคณะกรรมการ เพื่อควบรวมกิจการนั้น ผู้ประกอบการสามารถดำเนินการได้ทั้งก่อน และหลังการควบรวม โดยหากเป็นการแจ้งก่อนการควบรวม ส่วนแบ่งตลาด และมูลค่าตามบัญชี จะต้องเข้าตามหลักเกณฑ์ก่อนควบรวม และหากเป็นการแจ้งหลังการควบรวม ก็จะต้องเข้าตามหลักเกณฑ์หลังควบรวมกิจการ และหากมีการควบรวมกิจการแล้ว เข้าเงื่อนไขผู้มีอำนาจเหนือตลาด หากกระทำโดยใช้อำนาจเหนือตลาดนั้น กระทำการผูกขาด หรือกีดกันการแข่งขัน ก็ต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์ผู้มีอำนาจเหนือตลาดต่อไป

6.2.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

- 1) การศึกษาธุรกรรมควบรวมกิจการโดยทั่วไป สิ่งที่คุณที่ศึกษาควรจะต้องพิจารณาเป็นอันดับแรก คือ การศึกษาว่าเป้าหมายการทำธุรกรรมที่เกิดขึ้นคืออะไร และบริษัทที่ต้องการที่จะบรรลุเป้าหมายนั้นในช่วงเวลาใด ทั้งนี้เพราะหากธุรกรรมควบรวมเพิ่งเกิดขึ้นไม่นาน การพิจารณาผลประกอบการในระยะสั้นก็อาจจะไม่ใช่คำตอบสำหรับธุรกิจที่เพิ่งเห็นผลของการควบรวมในระยะยาว ซึ่งจะเกิดปัญหาความไม่เหมาะสมของระยะเวลาในการศึกษา และบางครั้งการพิจารณาจากข้อมูลในระยะสั้น บริษัทที่เกิดจากควบกิจการอาจต้องใช้เวลาสักระยะเวลาในการปรับโครงสร้าง และอาจจะมีภาวะขาดทุน เพราะต้องมีค่าใช้จ่ายจากธุรกรรมที่เกิดขึ้น แนวคิดประสิทธิภาพจากพลัง

ผนี้จึงไม่สามารถนำมาปรับใช้ได้ในช่วงนี้ เพราะจะไม่ได้คำตอบที่ควรจะเป็น เนื่องจากระยะเวลาในการศึกษาน้อยไป จนอาจทำให้ผู้วิจัยทำความเข้าใจในธุรกรรมที่เกิดขึ้นผิดก็เป็นได้

2) การศึกษาธุรกรรมควบรวมกิจการนี้ ใช้กรณีการควบรวมกิจการในธุรกิจโรงพยาบาลนตรีในการศึกษา โดยพุ่งเป้าไปที่การพิจารณาผลกระทบจากการควบกิจการเป็นสำคัญ ทำให้อาจจะทำความเข้าใจผลกระทบของธุรกรรมที่เกิดขึ้นไม่ได้ทั้งหมด เพราะยังขาดประเด็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตั้งราคา หรือการศึกษาอำนาจผูกขาดในแต่ละพื้นที่หลังการควบกิจการว่ามีการดำเนินกิจการเป็นอย่างไร แตกต่างจากสาขาอื่นที่ยังมีแข่งขันอยู่หรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า น่าจะมีการศึกษาในประเด็นดังกล่าวด้วย

3) การศึกษาประโยชน์ของผู้ผลิตในการศึกษานี้ ผู้วิจัยเน้นที่ประโยชน์ของบริษัท เมเจอร์ ซินีเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) และบริษัท อีจีวี เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) เป็นสำคัญ เนื่องจากไม่มีข้อมูลของบริษัท เอสเอฟ ซีนีมา ซิตี้ จำกัด ซึ่งเป็นคู่แข่งอิกรายในธุรกิจโรงพยาบาลนตรีเช่นกัน การศึกษาจึงไม่สามารถวิเคราะห์ในผลกระทบต่อคู่แข่งออกมาในรูปปริมาณที่ชัดเจน เพื่อทำความเข้าใจผลต่อผู้ผลิตทั้งอุตสาหกรรมได้ ซึ่งหากบริษัท เอสเอฟ ซีนีมา มีการเปิดเผยข้อมูลในอนาคต จึงควรมีการนำประเด็นดังกล่าว มาศึกษาเพิ่มเติมด้วย

4) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการตอบสนองของระดับราคาหุ้นต่อการควบกิจการเพิ่มเติมว่า ภายหลังการควบกิจการแล้วระดับราคาหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ของบริษัทที่ควบกิจการกัน มีการปรับตัวไปในทิศทางที่สอดคล้องกับมูลค่ากิจการที่สูงขึ้นหลังจากการควบกิจการหรือไม่ และเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น เพื่อขยายความเข้าใจเพิ่มเติมในสภาพคล่องของผู้ถือหุ้นบริษัทหลังจากการควบกิจการ

6.3 ข้อจำกัดในการศึกษา

1) ข้อจำกัดในการศึกษานี้ที่สำคัญที่สุด คือข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา โดยเฉพาะข้อมูลจากบริษัททุกบริษัท ที่ใช้ในการศึกษา ไม่ได้ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร โดยบริษัทอ้างว่าเป็นความลับทางธุรกิจ ทั้งข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนทางธุรกิจ ระดับรายได้รวม หรือแม้กระทั่งจำนวนผู้ชม ทำให้ผู้วิจัยค่อนข้างประสบปัญหาในการวิเคราะห์ จึงต้องหันไปใช้ข้อมูลที่บริษัทเปิดเผยต่อตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมาวิเคราะห์แทน ความแม่นยำในข้อเท็จจริง จึงต้องวางอยู่บนข้อสมมติว่าเอกสารดังกล่าวถูกต้อง แต่ทั้งนี้ มีเพียงบริษัท เมเจอร์ ซินีเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) และบริษัท

อีจีวี เอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด (มหาชน) เท่านั้น ที่สามารถหาข้อมูลได้ เพราะเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ขณะที่ บริษัท เอสเอฟ ซิเนม่า ซิตี้ จำกัด ซึ่งเป็นผู้ประกอบการที่สำคัญเช่นกัน ไม่ได้เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ในขณะที่ทำการศึกษา(เมษายน 2548) ทำให้เกิดปัญหา เพราะไม่สามารถวิเคราะห์ผลกระทบจากการควบกิจการที่มีต่อผู้ผลิตรายอื่นในธุรกิจได้

2) เนื่องจากการศึกษานี้ มีข้อมูลผลประกอบการหลังจากการควบกิจการเพียงไตรมาสเดียวเท่านั้น คือไตรมาส 4 ปี 2547 ทำให้การประมาณกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในกรณีที่มีการควบกิจการที่ต้องใช้ข้อสมมติสัดส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้ที่ได้มาจากผลประกอบการในช่วงหลังการควบกิจการจริงมาศึกษาซึ่งมีข้อมูลน้อยเกินไป จึงอาจจะมี ความคลาดเคลื่อนได้ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกรณีที่ไม่มีการควบกิจการ เพราะสัดส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้ในช่วงดังกล่าว ได้มาจากค่าเฉลี่ยจากผลประกอบการในช่วงที่ไม่มีการควบกิจการจริงถึง 8 ไตรมาส



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย